

— A tinédzserek érdeklődését alaposan felkorbácsoló filmek futnak a mozikban: a Házibuli és folytatása, melyek sikereiket és folytatásukat a kamazos bájjal feldolgozott témának köszönhetik. A házibulival ön is foglalkozott egyik tanulmányában. Ennyire fontosnak érzi a tinik életének e hagyományozódó és ajátos kísérőjelenségét?

— Nagyon fontosnak tartom a korosztály valamilyen alkalom megjelölésére tartott összejöveteleit. A házibuli lehet persze véletlenszerű összevadás is, amikor például egy edzés után felugranak valamelyikükhöz, s ha már együtt vannak, zsiroskenyeret kennek, zenét hallgatnak, beszélgetnek, buliznak. A jellemző mégis az előre megtervezett házibuli, melynek fontos szabálya: ne csak megszokott résztvevőket hívjanak, legyen megpékeelve a létszám egy-két ismeretlen taggal is.

— Ez miért követelmény?

— Talán, mert a kevésbé ismerős vendégek egy kicsit a nyilvánosságot is képviselik az összejövetelen, akik előtt lehet a bankot adni, a szerepet játszani, olyasmit, ami felkészít a felnőtt életre. Hízen a felnőtt élet egyik fontos jellemzője, hogy elszakad egymástól a magánjelleg és a nyilvános viselkedés. A házibuli ilyen szempontból átmenet a fészekmeleg, iskolai vagy szüneti terefere és a felnőtt világ között, ahol résen kell lenni, ahol az ember nem adhatja önmagát feltétel nélkül. A másik követelmény, hogy hiányozzék a felnőtt élet, mert legapróbb jele is tönkreteszi a házibulit. Ebben a feltételben a serdülő önállósodási törekvése nyilvánul meg. Ez éppen olyan szerepjátszás, mint a kisebbeknél az orvososi. Itt az a jelző,

MIRE JÓ A HÁZIBULI?

BESZÉLGETÉS
HERNÁDI MIKLÓS
SZOCIOLÓGUSSAL

Játsszunk felnevelésed!

Ez a lényegük a házibulinknak. Ha viszont felnőttek vannak jelen — akik a maguk részéről inkább az otthoni státuszba igyekeznek visszazorítani a gyereket — a megszokott korográfia kezd érvényesülni, hiszen a pedagógus vagy a szülő mindig gyerekeknek tekint a serdülőt. Aki viszont felnőttnek akar látszani. Ezért döbben meg a szülő, amikor betoppan egy házibuliba, mert látja, hogy a gyereke már nagylány vagy nagyrúfi. A gyerekeknek is furcsa az egész, mert ha négyzetek között van a szülőjével, dehogyan viselkedik felnőttként! Esetleg jobban elengedi magát, gyámoltalanabb, s még élvezi is, hogy ő még gyerek. Innen érthető meg, miért kell a szülőnek házibuli idején emienni a lakásból színházba vagy akár eltűnni egész hétvégére. Ebből a szempontból van szerepe a kevésbé ismerős lányok, fiúk részvételének, hiszen ők szolgáltatják azt a nézőközönséget, amely eldönti, hogy ez a bizonyos felnőtt, amit előadnak, mennyire elfogadható.

— Ezzel szemben én úgy vélem, hogy ez a felnevelési

csupán külsőségekben jelentkezik, tehát rágyújtanak, alkohollal koccintanak, mondván, hogy a felnőttek is így csinálják. Nem vagyunk biztos benne, hogy mindez tudatos szerepjátás lenne.

— Jó, de egy házibuliban mégsem torpedóznak vagy Matchboxoznak. Mindez nemcsak külsőség. Vitathatatlan, hogy ez ingatag szerep, mert a szendvicsnek valót azeletelő kamasz a kezét elvágva esetleg sírva fakad, holott hasonló helyzetben a felnőtt ezt nem teszi. De feltétlenül több külsőségnél, s nagyon komoly igény, ha úgy tetszik, szűnyegpróbálgatás a felnőtt életre. Különböző felnevelőszerepeket gyakorolnak. Fontosnak érzem ebből a szempontból azt, hogy a dolgokon nem szabad megrendülni, nem szabad gyermekmódra viselkedni, csak olajozottan, de nem a diplomatikát, hanem a kamaszok eleganciájával. Elégett a szűnyeg? Nem érdekes, nem törődünk vele. Ugyanigy gyakorolják a nemek közötti kapcsolatokat, s megpróbálnak elfeledkezni a gombócokról a torkokban. Mindehhez kötelező segédszék a zene, a tánc. A házibulik arra is szolgálnak, hogy a kamaszok megtanulják a felnőttek oldott, helyzetismerő magatartását, megtanulják helyre tenni a dolgokat, elsa-

játásnak különböző hangnemeiket.

— De hát miért éppen egy házibuli szolgálat színpadot számukra a felnevelési színpadokhoz?

— Mert mindezek a tanárok és a szülő—gyerek kapcsolatokban nem tudnak kifejlődni. A modern korban ugyanis a gyerek mértékadó forrása nem a felnőtt, hanem a kortársa, a vele egykorúak csoportja. Tarthatja a tanár lustának, a szülő háltalannak, szetszórtának. Ez mind egyáltalán nem jelent annyit, mint amikor a barátja azt mondja neki: te nem vagy jó fej. Ez persze csak az én véleményem, és nem akarom idevonni a kamasz öngyilkosságok elég fontos témáját. Mégis gyanítom, hogy ezek mögött nem az iskolai kudarcok állnak, ahogy mondani szoktak. Azt hiszem, hogy nem volna elég. Inkább az osztályi közvéleményének kiközösítő gesztusa húzódik meg a háttérben. A felnőtt öngyilkosságoknál is ilyen kitaszítottágerős jelentkezik, a „nem tudok hová fordulni” érzése előzi meg a legtöbb öngyilkosságot. De amikor társadalmi okai vannak, s ez lehet szerelmi csalódás vagy egy kortárs csoportban elszenvetted kudarc, nem kell csodalógni, hogy a serdülők is a velük egykorúak véleményére adnak a legtöbbet. Tehát az a

MIRE JÓ A HÁZIBULI?

bácsika, aki rászól a kamaszra, hogy adja át a helyét, és csak illúziót táplál, amikor azt hiszi, a gyerekek ez a mértékadó vélemény. De ha a barátja mondja, az már fontos nekik azért is, mert igazi megértésre csak azoktól számíthat, akiknek azonos élményeik vannak, s ugyanabba a slamasztikába kerültek, akiknek ugyancsak pattanásos az arcuk, akik nem tudnak megszólalni a lányok előtt. Nem is gondolnánk arra, hogy ezeket a gondokat megosszák a felnőttekkel.

— Mikor kezdődhetett a felnőtté tekintélynek napjainkban is érzékelhető zuhanása?

— Modern fejlemény, és segítségével sok, ifjúsággal kapcsolatos gond megmagyarázható. Az ipari forradalomtól, nálunk a múlt század végétől kezdve

meredeken csökkent az apai tekintély.

Az apa már nem vagyonos ember, aki korlátlan úr a felesége fölött, a örökségekről dönt. Ez az ember arctalan béré munkássága válik, akinek hav keresete van. Az ipari forradalom általában felszámolja a családi vagyonokat, a munkások embereket munkaadókhoz köti, s kiszolgáltatja gazdasági válságoknak. Miközben más társadalmi rétegekben az anya is hasonló átalakuláson megy keresztül. Az apa második anyaként vesz részt a családi életben, ha egyáltalán ott van, és a pluszmunkát nem veszik el az idejét. Emiatt eltűnik a családból az a szeretiforma, amely követelményeket állít: szeretlek és ezért bizonyos dolgokat megkövetelek tőled. Az anyai szeretet viszont feltétel nélküli. Az apa is átalakulni látná, s mivel csökkent a gyerekek száma a családban, a két szülő elkényeztetni kezdi őket. Mindebből az következik, hogy ez az apától képviselt szülői tekintély szétmállott. Az a szülő, aki elvárja, hogy a gyerek főlőnzen rá, családik. Érdekesnek kell lenni, szórakoztatónak, le kell menni a játékszínvonalukra. Akkor is legfeljebb a pajtásai lehet gyerekeiknek a felnőtt, de tekintély nem. Ezért van, hogy a mai gyerek számára nem jelent tekintélyt a felnőtt. Az iskola is nyúgvi ezt a változást, hiszen a régi típusú fegyelmet nem lehet tartani, legfeljebb úgy, ha valaki érdekesen tanít. Azt hiszen, a változás

következményeit sem a szülők, sem a pedagógusok nem vonták meg le.

— *Pótolhatja-e valaki az elvesztett tekintélyt, s egyáltalán: milyen következményei vannak a jelenségnek?*

— Mivel a családon belül a kamasz nem talál magának tekintélyt, ezért a családon kívül keresi azt. Így jut el a sportolós és az énekes bűványokhoz. Ez a magyarázata a rajongásainak. Mindez Elvis Presley-vel és a Beatlesszel kezdődött, akik a maguk műfajában kiváló mesterelemek voltak, de hogy miért nem az apjuk szólására kezdnek sikoltozni, s miért nem az anyuk gyengédségére esznek extáziába, miért kell koncertekre járni mindehhez, arra itt találunk magyarázatot. A gyerek nagyon jól látja, hogy az apjával kizártnak a munkahelyén, gyűrtöten, idegesen jön haza, s az anyja ugyanezt tapasztalja a munkahelyén. Nem látja őket hűsítőknak, nagyszerű embereknek.

— *Ha ez valóban így van, miért játszanak mégis felnőtt?*

— Mert ők mindig azt hiszik, hogy mi majd mások leszünk. Ez a népi kollégisták-kal, a fényes szelek nemzedékével kezdődött, akik meg voltak győződve róla, hogy ők mások lesznek, tiszták maradnak. Minden nemzedék úgy kezdi, hogy ő majd más lesz. A mai kamaszok is felnőttek akarnak lenni, s hiszik, hogy tisztán, magasztosan válhatnak azokra. A házbullik is erre szólálnak: itt ők önmegvalósítást végeznek, még ha ösztönösen is, kipróbálják alkoholtűrő képességü-

ket, próba alá vetik szexuális potenciájukat.

— *Úgy tetszik, az erotikus mozzanat szintén kötelező tartozéka a házbullinak. Rádadásul a házbullák tudatosan ügyelnek a nemek helpes arányára.*

— Ez is felnőttess viselkedés, hiszen ők is vigyáznak arra, hogy mindenkinek legyen beszélgetőpartnere, de a szexuális partnerek összehozása ugyancsak feladata a házbulliknak. A kamasz szerelem csodálatos élmény, s a kamasz szexnek is megvan a maga funkciója. De korántsem foglalkoztatja csak a szex a házbullik résztvevőit, mert egyelőre szűkebb erről az élményről. A mai modern társadalomban való tájékozódáshoz egyre nagyobb képzettség kell, s a képzési idő meghosszabbodik. A tizenhárom éves lány és fiú szexuálisan lehet érett, de szellemileg, erkölcsileg még képtelen. Ecgymás testének megismerése csupán

kaland a számukra,

s amelyik szülő vagy tanár ezt nem érti meg, csak vakon tiltja, az nem érzékeli a gondot.

— *Pedig a szülők éppen a házbullik erotikus felhívásaitól félve topannak be olykor váratlanul.*

— Nem lehet vitrinbe zárnunk a kamaszokat, ha ez igazítja őket, úgyis kipróbálják, sokszor az osztály közvéleménye hatására. De nem fogja betölteni az életüket, és tíz perc múlva már a leckeükre tudnak figyelni. De ha lányok is vannak a házbulliban, a szexuális kapcsolatteremtésre

törökves alkalmanként elkerülhetetlen. Ezt is éppúgy gyakorolni jönnek össze, mint a kínálás, a beleszékelés, a sztorimesélés, a leszer mesélgetés megtanulását. Mindezek filmekből, ebeszélésből, olvasmányokból s perze a saját fantáziájukból merítve tanulják, s abból, amilyen férfi-nő viszonyt látnak maguk körül.

— *Működnek-e pedig össze a házbullik szinte kötelező dramaturgiája, meghatározott jelenetekből álló forgatókönyve.*

— A házbullik első szempontján, amikor a legerősebb a zene hangereje, s ritmusa, hangoznak el a szerelmi vallomások, s megnő a félreeső helyek, szobasarkok forgalma. Szókincsben, udvariaságban leegyszerűsödnek a szerepek, még a háziasszony, gazdai szerepek is, s hangzik a „csalniajtok, amit akartok” kijelentés, a házbull közösségében tulajdonképpen nincs is háziasszony, de azért közönség ez abból a szempontból is, hogy befogad és kizár. Bizonyos emberek például nem jöhöznek be. Ez éles motívum volt a Házbull című filmben.

— *Mindent egybevetve: van-e szerepe a házbullik sikerének vagy kudarcának? Milyen a jó és milyen a rossz házbull?*

— A házbull terepgyakorlat, melynek nincsenek kényszerítő körülményei, nincsenek a családi vagy az iskolai környezetben megszokott korlátok, s amely nyitott a felnőtté felé. S ha ennek szerepe jól lehet gyakorolni, akkor sikeres a házbull.

CSONTOS TIBOR

